

ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Α' ΤΑΞΗΣ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

*Από τις πέντε (5) ερωτήσεις της Ομάδας Α να απαντήσετε τις τρεις (3).
Κάθε ολοκληρωμένη απάντηση βαθμολογείται με τέσσερις (4) μονάδες.*

1. Να αναπτύξετε με σαφήνεια τις παρακάτω έννοιες (**4 μονάδες**):

α. Θολωτοί τάφοι

Περίφημα δείγματα της μνημειακής αρχιτεκτονικής των Μυκηναίων είναι οι θολωτοί τάφοι, όπως ο «θησαυρός του Ατρέα» στις Μυκήνες, που θεωρήθηκε ως τάφος του Αγαμέμνονα, ο «τάφος της Κλυταιμνήστρας» και άλλοι. Από ένα μακρύ, πλαισιωμένο με λίθινους τοίχους διάδρομο, φθάνει κανείς στον κυκλικό θάλαμο που είναι χτισμένος με παρόμοιο τρόπο και έχει θολωτή οροφή. Μετά την ταφή, διάδρομος και θάλαμος σκεπάζονται με χώμα, ώστε ο τάφος έμοιαζε εξωτερικά με χαμηλό λόφο. Τέτοιοι τάφοι έχουν βρεθεί σε πολλά μυκηναϊκά κέντρα.

β. Πολέμαρχος

Στα πλαίσια του αριστοκρατικού πολιτεύματος της Αθήνας πολύ σημαντικό αξίωμα ήταν αυτό του πολέμαρχου. Ο πολέμαρχος ήταν αρμόδιος για τα στρατιωτικά θέματα της πόλης.

γ. Χορηγία

Η χορηγία ήταν μία από τις λειτουργίες της πόλης της Αθήνας. Πιο συγκεκριμένα ήταν η ανάληψη της δαπάνης από έναν πλούσιο αθηναίο πολίτη για το ανέβασμα μιας θεατρικής παράστασης που θα λάμβανε μέρος σε δραματικούς αγώνες.

δ. «Μιλήτου Άλωσις»

Η Μίλητος, η οποία πρωταγωνίστησε στην Ιωνική επανάσταση, υπέστη ολοκληρωτική καταστροφή. Ο χαμός της Μιλήτου προξένησε μεγάλη θλίψη στην Αθήνα. Ο ποιητής Φρύνιχος παρουσίασε το έργο του «Μιλήτου Άλωσις» και έκανε τους Αθηναίους να κλάψουν με τη συμφορά που είχε βρει την ιωνική αυτή πόλη. Οι Αρχές της Αθήνας οργίστηκαν με την παράσταση και τιμώρησαν τον Φρύνιχο επιβάλλοντάς του πρόστιμο.

2. Πότε αναπτύχθηκαν οι πόλεις – κράτη και ποια ήταν τα βασικά χαρακτηριστικά τους; Τι γνωρίζετε για τις υπηρεσίες που προσέφερε και τον τρόπο που λειτουργούσε μια «οπλική φάλαγγα» στα πλαίσια μια πόλης – κράτους; (**4 μονάδες**)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Τον 8ο αιώνα π.Χ. παρατηρήθηκε στον ελληνικό κόσμο μία σημαντική εξέλιξη. Το παλιό φυλετικό κράτος διασπάστηκε και τη θέση του πήρε η πόλη-κράτος. Ο Αριστοτέλης είδε τη δημιουργία της πόλης-κράτους ως επιθυμία των ανθρώπων για ζωή και την επιβίωση της ως επιθυμία για καλή ζωή. Πυρήνας του νέου θεσμού υπήρξε ο συνοικισμός. Ακολούθησε η ένωση των συνοικισμών σε μία πόλη (άστυ), γύρω από μία ισχυρή θέση, την ακρόπολη. Πάνω στην ακρόπολη χτίζονταν οι

ναοί και τα δημόσια κτίρια. Κάτω και γύρω από αυτήν απλώνονταν οι κατοικίες και τα καταστήματα, όπου τεχνίτες, ξυλουργοί, αγγειοπλάστες και έμποροι εργάζονταν για να καλύψουν τις ανάγκες της ζήτησης. Σταδιακά η πόλη περιβάλλεται από τείχη. Στην ύπαιθρο εξακολούθησε να μένει ένα μέρος του πληθυσμού που ασχολούνταν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Ο πολίτης αισθάνεται ασφαλής, αναπτύσσει ποικίλες δραστηριότητες και νιώθει ελεύθερος. Αποκτά συνείδηση του ρόλου του ως μέλους μιας κοινότητας, στη διακυβέρνηση της οποίας μετέχει ενεργά. Οι πολίτες στρατεύονται για να υπηρετήσουν τις ανάγκες ενός νέου οργανικού συνόλου. Συγκροτούν την «οπλιτική φάλαγγα», φορούν πανοπλία και όλοι μαζί υπερασπίζονται την πόλη τους. Η προσφορά είναι συλλογική και ο σκοπός κοινός. Στην οπλιτική φάλαγγα συμμετείχαν όσοι μπορούσαν να αγοράσουν με δική τους δαπάνη την απαραίτητη πανοπλία. Αυτή η διευρυμένη συμμετοχή επέφερε μια γενικότερη κοινωνική εξίσωση. Οι κοινωνικές διαφορές περιορίστηκαν. Ωστόσο, δεν έλειψαν οι πολιτικοί ανταγωνισμοί που αντικείμενο τους είχαν την άσκηση εξουσίας.

3. Τι γνωρίζετε για τη θρησκεία των Μινωιτών και των Μυκηναίων; (4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οι Μινωίτες πίστευαν, βασικά, σε ένα σύμπλεγμα γυναικείων θεοτήτων οι οποίες έχουν άμεση σχέση με τη βλάστηση και τη διαδοχή των εποχών, την άνθηση και το μαρασμό, το θάνατο και την ανάσταση. Στα χρόνια της ακμής του μινωικού πολιτισμού δεν υπήρχαν στην Κρήτη μεγάλοι ναοί αλλά μόνο μικρά ανακτορικά ή οικιακά ιερά. Οι πιστοί αισθάνονται τη θεότητα σαν κάτι μυστηριακό, φευγαλέο και άπιαστο. Συχνά η λατρεία του θείου πραγματοποιείται και σε σπήλαια, όπως στο Δικταίο Άντρο, όπου οι πιστοί προσέφεραν μικρά ειδώλια που απεικόνιζαν τους ίδιους τους θεούς. Μεγάλη είναι η σημασία του ιερού δέντρου στη μινωική θρησκεία. Το κύριο ιερό δέντρο φαίνεται να είναι η ελιά. Από τα ζώα σημαντικό ρόλο παίζει στη μινωική θρησκεία ο ταύρος. Οι τελετές περιλάμβαναν χορούς και αγώνες, όπως τα ταυροκαθάψια. Το ιερατείο το αποτελούσαν κυρίως γυναίκες, αλλά υπήρχαν και άνδρες ιερείς. Επειδή δεν έχουν ακόμη αναγνωσθεί οι γραφές των Μινωιτών, μόνη πηγή πληροφόρησής μας για τη θρησκεία τους είναι τα έργα τέχνης που έφεραν στο φως οι ανασκαφές.

Πριν από την αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής γραφής Β' οι επιστήμονες υποστήριζαν ότι η μυκηναϊκή θρησκεία ταυτιζόταν απόλυτα με τη μινωική. Όμως, μετά την ανάγνωση των πινακίδων της Γραμμικής γραφής Β αποδεικνύεται ότι στο μυκηναϊκό πάνθεον εμφανίζονται όλοι οι μεγάλοι Έλληνες θεοί της 1ης χιλιετίας, με εξαίρεση τον Απόλλωνα. Στις πινακίδες αναφέρονται ο Ζευς, η Ήρα, ο Ποσειδών, η Άρτεμις, ο Άρης και ο Διόνυσος. Σπουδαία θέση κατέχει μία θεά η οποία συνήθως προσφωνείται με την ονομασία «Πότνια (=σεβάσμια)». Η «Κυρία Πότνια» είναι αναμφίβολα η κυρίαρχη μυκηναϊκή θεότητα και σε αυτήν προσφέρονται πρόβατα, αρωματικά έλαια, μαλλί και μέλι.

Οι Μυκηναίοι δεν έχτιζαν μεγάλους ναούς και, όπως και οι Μινωίτες, λάτρευαν τους θεούς τους σε μικρά ιερά. Το ιερατείο, άνδρες και γυναίκες, αποτελούσε ιδιαίτερη κοινωνική τάξη και διαχειριζόταν την περιουσία των ιερών.

4. **α.** Αντιστοιχήστε τα στοιχεία του πίνακα (**3 μονάδες**)
β. Να αναπτύξετε με σαφήνεια τον όρο «τυραννία» (**1 μονάδα**)

A	B	Γ
A. 407π.Χ.	1. Μιλτιάδης	α. Ανατροπή Αθηναϊκής τυραννίας
B. 510π.Χ.	2. Δράκοντας	β. Ήττα Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς
Γ. 490π.Χ.	3. Αλκιβιάδης	γ. Μάχη Μαραθώνα
Δ. 624π.Χ.	4. Περικλής	δ. Πρώτη εμφάνιση του στο πλευρό του Εφιάλτη
E. 405π.Χ.	5. Ιππίας	ε. Ήττα Αθηναίων στο Νότιο της Σάμου
ΣΤ. 462π.Χ.	6. Λύσανδρος	στ. Καταγραφή νόμων της Αθήνας

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

A-3-ε

B-5-α

Γ-1-γ

Δ-2-στ

E-6-β

ΣΤ-4-δ

Η εξουσία των ολίγων δεν έλυσε τα βασικά προβλήματα των πολλών στις πόλεις κράτη, με αποτέλεσμα να ξεσπούν συχνά ταραχές. Την κοινωνική αυτή δυσaréσκεια και την ανασφάλεια γενικά των πολιτών εκμεταλλεύτηκαν φιλόδοξα άτομα, που κατάφεραν με λαϊκή πολλές φορές υποστήριξη να επιβάλουν τυραννικό καθεστώς.

Οι τύραννοι άσκησαν την εξουσία αποβλέποντας στο δικό τους όφελος, χωρίς να δίνουν λόγο σε κανέναν για τις πράξεις τους. Αν και συνέδεσαν το όνομά τους με μεγάλα έργα, όπως ο Περίανδρος στην Κόρινθο, ο Πολυκράτης στη Σάμο, ο Φεΐδων στο Άργος και άλλοι, γενικά δεν κέρδισαν τη συμπάθεια του λαού.

5. **α.** Ποια υπήρξαν τα αίτια του Πελοποννησιακού πολέμου ; (**2 μονάδες**)

β. Ποια ήταν τα σημαντικότερα γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου από το 430π.Χ. έως το 425π.Χ.; (**2 μονάδες**)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

A. Η Αθήνα, μετά την πλήρη κυριαρχία στο Αιγαίο, στρέφει τις βλέψεις της και προς τη Δύση, το Ιόνιο και την Αδριατική. Αυτό τη φέρνει σε σύγκρουση με την Κόρινθο, κύρια σύμμαχο της Σπάρτης, η οποία θεωρούσε ως χώρο επιρροής της τις δυτικές θάλασσες και βλέπει τώρα τα οικονομικά της συμφέροντα να απειλούνται. Ακόμη, η πολιτειακή διαφορά της Αθήνας με τη Σπάρτη, η οποία γεννά και τη διαφορά στην ανάπτυξη των νοοτροπιών, είναι η βαθύτερη και ουσιαστικότερη αιτία του χάσματος ανάμεσα στις δύο πόλεις, το οποίο, σταδιακά, θα καταστεί αγεφύρωτο. Η κλειστή και αριστοκρατική Σπάρτη έβλεπε με ολοφάνερη καχυποψία τη συνεχώς

αυξανόμενη δύναμη της ανοικτής και δημοκρατικής Αθήνας. Με την Αθήνα και τη Σπάρτη βρίσκονται αντιμέτωπες δύο αντίπαλες και αντίθετες κοσμοθεωρίες. Η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη.

B. Κατά την πρώτη φάση του Πελοποννησιακού πολέμου, ο πελοποννησιακός στρατός, με αρχηγό το βασιλιά της Σπάρτης Αρχίδαμο, λεηλατεί την ύπαιθρο της Αττικής και ο πληθυσμός της αναγκάζεται να καταφύγει μέσα στην οχυρωμένη πόλη. Το 430π.Χ. μια μολυσματική ασθένεια αποδεκατίζει τον πληθυσμό της Αθήνας. Θύμα της και ο ίδιος ο Περικλής (429π.Χ.). Οι Αθηναίοι χάνουν το ηθικό τους. Ισάξιος διάδοχος του Περικλή δεν υπάρχει. Στην πολιτική κυριαρχούν πλέον οι δημαγωγοί.

Για να αντιμετωπίσει τις σπαρτιατικές επιδρομές, η Αθήνα πιέζει οικονομικά τους Συμμάχους. Οι αυθαιρεσίες προκαλούν εξεγέρσεις. Η Λέσβος πρωτοστατεί (428π.Χ.) και η αποστασία καταπνίγεται με αγριότητα από τους Αθηναίους.

Το 425π.Χ. ένα απροσδόκητο γεγονός, η κατάληψη του μικρού νησιού Σφακτηρία στην Πύλο από τους Αθηναίους και η σύλληψη πολλών Σπαρτιατών, αναγκάζει τη Σπάρτη, για να πετύχει την απελευθέρωση των αιχμαλώτων, να ζητήσει ειρήνη. Οι Αθηναίοι απορρίπτουν την πρόταση.

ΟΜΑΔΑ Β

*Από τις τέσσερις (4) ερωτήσεις της Ομάδας Β να απαντήσετε τις δύο (2).
Κάθε ολοκληρωμένη απάντηση βαθμολογείται με τέσσερις (4) μονάδες.*

1. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρουν τα παραθέματα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στα ερωτήματα. Σε ποιες μάχες διακρίθηκαν οι Επαμεινώνδας και Πελοπίδας και ποιο ήταν το τέλος τους; Τι συμπεράσματα μπορείτε να βγάλετε για το ήθος και την προσωπικότητα τους μέσα από τα παραθέματα; **(4 μονάδες)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οποιαδήποτε απάντηση συνδυάζει μ' επιτυχία τη θεωρία του βιβλίου με τα στοιχεία που παρέχουν οι πηγές θα θεωρηθεί σωστή.

ΘΕΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το 371π.Χ., στα Λεύκτρα της Βοιωτίας, ο στρατός των Σπαρτιατών συντρίβεται. Ο ίδιος ο βασιλιάς Κλεόμβροτος, ο οποίος οδηγούσε το στράτευμα, φονεύεται. Η στρατιωτική μεγαλοφυΐα του Επαμεινώνδα, ο οποίος εφάρμοσε στη μάχη το στρατηγικό σχέδιο της λοξής φάλαγγας, οδήγησε τους Θηβαίους στη νίκη.

Ο θρίαμβος στα Λεύκτρα ανοίγει νέους ορίζοντες δράσης για τον Επαμεινώνδα. Εκστρατεύει στην Πελοπόννησο και φθάνει μέχρι τη Λακωνική. Το 370π.Χ. ιδρύει τη Μεγαλόπολη και την καθιστά πρωτεύουσα της Αρκαδικής συμπολιτείας. Συγχρόνως, η Θήβα δρα προς τη Θεσσαλία. Εκεί, σε μια μάχη, ο Πελοπίδας σκοτώνεται. Ο Επαμεινώνδας συνεχίζει μόνος. Το 362π.Χ. επιχειρεί μία νέα εκστρατεία στην Πελοπόννησο, απειλώντας και την ίδια τη Σπάρτη, την οποία υπερασπιζόταν ο γέρος βασιλιάς Αγησίλαος. Στη μάχη στη Μαντίνεια (362π.Χ.), οι Θηβαίοι νίκησαν, αλλά ο Επαμεινώνδας έπεσε νεκρός. Μετά τον θάνατο του Επαμεινώνδα, εγκατέλειψαν την Πελοπόννησο και η Θήβα έπαψε να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στα ελληνικά πράγματα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

« Ο Πελοπίδας καταγόταν από μεγάλο σόι και μεγάλωσε μέσα στα πλούτη. Νέος ακόμη κληρονόμησε μεγάλη περιουσία και αμέσως άρχισε να βοηθάει όσους είχαν ανάγκη και άξιζαν βοήθεια. Αυτό το έκανε για να φαίνεται πως εξουσιάζει πραγματικά τα χρήματά του και δεν τον εξουσιάζουν εκείνα. Όλοι λοιπόν οι γνωστοί του Πελοπίδα έβλεπαν ωφέλειες από την απλότητα και την καλοσύνη του. Ο μόνος από τους φίλους του που δεν ήθελε να ωφεληθεί κι εκείνος από τα πλούτη του ήταν ο Επαμεινώνδας. Ο Πελοπίδας συμμεριζόταν τη φτώχεια του Επαμεινώνδα, γι' αυτό ντυνόταν απλά, έτρωγε λίγο και ήταν ακούραστος στους κόπους. Όλα αυτά τα έκανε ο Πελοπίδας, γιατί το θεωρούσε ντροπή να ξοδεύει για τον εαυτό του πιο πολλά χρήματα από τον πιο φτωχό Θηβαίο. Αργότερα έκανε πλούσιο γάμο και απέκτησε παιδιά. Συνέχισε και πάλι να μην ενδιαφέρεται για τα χρήματα και νοιαζόταν μόνο για το καλό της πόλης του, έτσι ελάττωσε την περιουσία του.»

Πλούταρχος, Πελοπίδας, 3 (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

« Οι Σπαρτιάτες, βλέποντας τον Επαμεινώνδα να ορμάει στη μάχη με γενναιότητα, του επιτέθηκαν όλοι μαζί. Τα βέλη έπεφταν βροχή πάνω του, αλλά εκείνος ξέφυγε με έξυπνες κινήσεις. Αφού αγωνίστηκε ηρωικά για τη νίκη, δέχτηκε ένα φοβερό χτύπημα στο στήθος. Το κοντάρι έσπασε και η σιδερένια μύτη του έμεινε στο σώμα του. Μετά το τέλος της μάχης ο Επαμεινώνδας μεταφέρθηκε στο στρατόπεδο. Ήταν ακόμη ζωντανός. Οι γιατροί είπαν πως θα πεθάνει σύντομα, εκείνος όμως αντιμετώπισε το τέλος του θαρραλέα. Ζήτησε μάλιστα να μάθει αν έσωσαν την ασπίδα του. Όταν του απάντησαν «ναι» και του την έδειξαν, ρώτησε μετά να μάθει ποιοι νίκησαν. Μόλις του είπαν πως νίκησαν οι Βοιωτοί, είπε: «Είναι ώρα να πεθάνω» και διέταξε να του βγάλουν το δόρυ. Οι φίλοι του που ήταν κοντά διαμαρτύρονταν με κραυγές και όταν κάποιος του είπε: «πεθαίνεις χωρίς να έχεις αποκτήσει παιδιά, Επαμεινώνδα». Εκείνος απάντησε: «Όχι προς θεού, αφήνω δύο κόρες, τη νίκη στα Λεύκτρα και τη νίκη στη Μαντίνεια».

Διόδωρος Σικελιώτης, Ιστορική Βιβλιοθήκη, ΙΕ, 87 (διασκευή)

2. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στα ερωτήματα. **(4 μονάδες)**
- α.** « Το πολίτευμα μας λέγεται δημοκρατία, επειδή την εξουσία δεν την ασκούν λίγοι πολίτες, αλλά όλος ο λαός ». Πως αποδεικνύονται τα λεγόμενα του Περικλή μέσα από τη λειτουργία του αθηναϊκού πολιτεύματος;
- β.** « Για τα δημόσια αξιώματα προτιμώνται εκείνοι που είναι ικανοί και τα αξίζουν και όχι εκείνοι που ανήκουν σε μια ορισμένη τάξη. Κανείς, αν τύχει και δεν έχει κοινωνική θέση ή αν είναι φτωχός δεν εμποδίζεται γι' αυτό να υπηρετήσει την πολιτεία, αν έχει κάτι άξιο να προσφέρει ». Με ποιον θεσμό η αθηναϊκή πολιτεία βοηθούσε τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα της πόλης να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οποιαδήποτε απάντηση συνδυάζει μ' επιτυχία τη θεωρία του βιβλίου με τα στοιχεία που παρέχουν οι πηγές θα θεωρηθεί σωστή.

ΘΕΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Σύμφωνα με τον τρόπο λειτουργίας του αθηναϊκού δημοκρατικού πολιτεύματος την πραγματική εξουσία την είχαν οι πολίτες της Αθήνας, ανεξαρτήτως καταγωγής ή οικονομικής κατάστασης. Πιο συγκεκριμένα, η Εκκλησία του Δήμου, στην οποία συμμετέχουν όλοι οι γνήσιοι Αθηναίοι πολίτες αναδεικνύεται σε κυρίαρχο πολιτικό όργανο. Επιπλέον σε όλα τα δικαστικά και πολιτικά αξιώματα υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής των πολιτών εφόσον επιλέγονταν από τον αθηναϊκό λαό ή αναδεικνύονταν έπειτα από κλήρωση.

Μετά τη δολοφονία του Εφιάλτη και την πολιτική αποδυνάμωση του Κίμωννα, ο Περικλής, ως αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος, θα αρχίσει να εφαρμόζει το προσωπικό του πολιτικό πρόγραμμα. Για τον Περικλή δημοκρατία σημαίνει ισότητα όλων των πολιτών απέναντι στο νόμο αλλά συγχρόνως και δυνατότητα για όλους να διάγουν μια άνετη ζωή. Καθιερώνει τη μισθοφορία, ένα είδος οικονομικής ενίσχυσης για τους απορότερους, ώστε να μπορούν, απερίσπαστοι, να παρακολουθούν τις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου και να ασκούν τα πολιτικά τους δικαιώματα. Ακόμη και οι φτωχότεροι είχαν τη δυνατότητα να καταλαμβάνουν πολιτειακά αξιώματα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΟΣ

« Το πολίτευμα που έχουμε σε τίποτα δεν αντιγράφει τα ξένα πολιτεύματα. Αντίθετα, είμαστε πολύ περισσότερο εμείς παράδειγμα για τους άλλους παρά μιμητές τους. Το πολίτευμα μας λέγεται δημοκρατία, επειδή την εξουσία δεν την ασκούν λίγοι πολίτες, αλλά όλος ο λαός. Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι μπροστά στο νόμο για τις ιδιωτικές τους διαφορές. Για τα δημόσια αξιώματα προτιμώνται εκείνοι που είναι ικανοί και τα αξίζουν και όχι εκείνοι που ανήκουν σε μια ορισμένη τάξη. Κανείς, αν τύχει και δεν έχει κοινωνική θέση ή αν είναι φτωχός δεν εμποδίζεται γι' αυτό να υπηρετήσει την πολιτεία, αν έχει κάτι άξιο να προσφέρει.»

Θουκυδίδης, Ιστορία, Β, 37

3. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στο ερώτημα. Τι γνωρίζετε για την οργάνωση, τη θρησκεία και τις συνήθειες των Περσών; (4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οποιαδήποτε απάντηση συνδυάζει μ' επιτυχία τη θεωρία του βιβλίου με τα στοιχεία που παρέχουν οι πηγές θα θεωρηθεί σωστή.

ΘΕΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Οι Πέρσες, όπως και οι Μήδοι με τους οποίους συγχωνεύθηκαν, ανήκουν στην ινδοευρωπαϊκή ομοεθνία. Ιδρυτής του περσικού κράτους θεωρείται ο Κύρος Α' (645-602π.Χ.). Το μεγάλο αυτό πολυεθνικό κράτος ήταν διαιρεμένο σε σατραπείες, τις οποίες διοικούσαν οι σατράπες, αρμόδιοι για τη χρηστή διοίκηση και την είσπραξη των φόρων. Από τη φορολογία εξαιρούνταν οι Πέρσες και οι Μήδοι. Με τις συνεχείς κατακτήσεις τους οι Πέρσες είχαν θέσει τις βάσεις για μια κοσμοκρατορία.

Οι Πέρσες πίστευαν στον Αχουραμάσδα, θεό της σοφίας και της αλήθειας. Για την αλήθεια έδειχναν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ο Ηρόδοτος, μάλιστα, αναφέρει ότι τα παιδιά των Περσών

μάθαιναν από μικρά «να ιππεύουν, να τοξεύουν και να λένε την αλήθεια». Επηρεασμένοι από τους παλαιότερους λαούς της περιοχής, οι Πέρσες είχαν υιοθετήσει τη σφηνοειδή γραφή.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΟΣ

« Τα παιδιά των Περσών πηγαίνουν κάθε μέρα σχολείο για να μάθουν δικαιοσύνη και αυτοσυγκράτηση. Τα διδάσκουν ακόμη υπακοή στους άρχοντες. Πολύ τα βοηθάει σ' αυτό η συμπεριφορά των μεγάλων απέναντι στους άρχοντες. Τα μαθαίνουν επίσης να αντέχουν την πείνα και τη δίψα. Και εδώ το παράδειγμα το δίνουν οι μεγαλύτεροι, που πηγαίνουν για φαγητό, όταν τους το επιτρέψουν οι άρχοντες. Τα παιδιά δεν τρώνε κοντά στη μητέρα τους αλλά κοντά στο δάσκαλο. Φέρνουν από το σπίτι τους για φαγητό ψωμί, κάρδαμο και ένα ποτήρι, για να πίνουν νερό από το ποτάμι άμα διψάσουν. Τέλος μαθαίνουν να χειρίζονται το τόξο και το ακόντιο. Μέχρι να γίνουν 16 ή 17 χρόνων τα παιδιά με αυτά ασχολούνται. Έπειτα περνάνε στην τάξη των εφήβων.»

Ξενοφώντας, Κύρου Παιδεία, 2, 6 (διασκευή)

4. Για ποιο λόγο ο Κλεισθένης θεωρείται ο θεμελιωτής του δημοκρατικού πολιτεύματος; Πως αποδεικνύεται ο συγκεκριμένος ισχυρισμός μέσω των αλλαγών που θεσμοθέτησε στην πόλη της Αθήνας; **(4 μονάδες)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Από την πολιτική διαμάχη που ακολούθησε την πτώση της τυραννίας στην πόλη της Αθήνας, ευνοημένοι βγήκαν οι δημοκρατικοί, οι οποίοι με αρχηγό τον Κλεισθένη προχώρησαν σε ενέργειες που θεμελίωσαν το δημοκρατικό πολίτευμα. Σημαντικό μέτρο ήταν η δημιουργία δέκα φυλών, των οποίων τα μέλη προέρχονταν από διαφορετικές περιοχές της Αττικής. Έτσι έπαψαν η συγγένεια και η καταγωγή να παίζουν ρόλο στην πολιτική ζωή της Αθήνας. Με το μέτρο αυτό ο Κλεισθένης «έδωσε την πολιτεία στον λαό», όπως έγραψε αργότερα ο Αριστοτέλης. Ένα άλλο μέτρο ήταν η αύξηση της βουλής κατά 100 μέλη (Βουλή των Πεντακοσίων). Για να προστατεύσει τους πολίτες από τον κίνδυνο αύξησης της δύναμης του πολέμαρχου στρατηγού, αύξησε τον αριθμό των στρατηγών σε δέκα. Κυρίαρχο σώμα έγινε πλέον η Εκκλησία του Δήμου, στην οποία λαμβάνονταν οι πιο σοβαρές αποφάσεις.

Ο Κλεισθένης έκανε προσιτά στους πολίτες όλα τα αξιώματα και εξασφάλισε τη λαϊκή συνοχή. Δίκαια θεωρείται ως ο θεμελιωτής του δημοκρατικού πολιτεύματος. Οι δημοκρατικοί θεσμοί αφύπνισαν το ενδιαφέρον του πολίτη για τα κοινά και επέφεραν σημαντική αλλαγή στον τρόπο ζωής της πόλης.